

Kisebb közlemények

HARGITTAY EMIL

Javaslat Balassi „porcogós Annóka”-jának megfejtésére

Az cortigianáról, Hannuska Budowskionkáról szerzett latrikánus vers

Friss szép fehér póka,
édes szőru móka,
Porcogós Annóka,
szerelemnek oka,
Mit haragszol?
Hogy nem játszol
velem, kivel egy fraj szó?
Ládd-é, vig, ki-ki táncol!

A rövid, de éppoly talányos kis mestermű „póka” szaváról legutóbb Gömöri György értekezett Kovács Sándor Iván népszerű „Iris”-ében.

Most a „porcogós” kifejezés jelentését tesszük vizsgálat tárgyává, megkísérelve a szó eddig sokat vitatott jelentésének meghatározását – egy Pázmány-hely alapján.

Pázmány a különböző hangnemek és stílusok mestere, akár egyetlen művön belül is képes a stílusváltásra, aminek oka a funkcionalitás. Az 1626-ban Bécsben megjelent *Az Sz. Irasrvl, es az Anyaszentegyházrul, két rövid könyvecskék* című írás hangneme egységes, alapvetően higgadt, racionális okfejtésekkel találkozunk, s csak ritkán esik szó például Kálvin „csavargásairól”. A jól ismert pázmányi gúny és irónia csak ritkán mutatkozik meg, például amikor azt javasolja, ha az Afrikát feldúló Scipiót „Africanusnak” nevezték, méltán nevezhetik magukat a lutheránusok, kálvinisták, protestánsok nemcsak evangélikusoknak, hanem epistolikusoknak, apocaliptikusoknak, biblikusoknak. Egy helyen Kálvint és Bézát állítja szembe, mondván, hogy a Jézus szavainak („Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bejutni az Isten országába”, Mt 19,24) Kálvin-féle értelmezését (a tevé helyett hajókötél) Béza „porcogósan neveti és név nélkül nyakazza”. Ez a Pázmány-hely egyébként – figyelembe véve a TESz javaslatait – megoldani látszik Balassi „porcogós Annóka”-jának milyenségét, szemben a korábbi értelmezésekkel. Nos, Annóka (mint Béza is) kuncog, Béza „kuncogva nevet”, Annóka pedig „kuncogós”.